

شرح فقره ای از حدیث فقه رضوی (ع) - قسمت اول: ذکر پیامبر (ص)

حدیث شریف فقه رضوی (ع) از اسرار آل محمد علیهم السلام است که در عموم مردم مطرح نشده، زیرا اسرار ایشان آنطور که باید و شاید تفسیر نمیشود و بر غیر مراد امام علیه السلام تأویل میکنند و موجب وحشت و انکار ایشان قرار میگیرد، چنانکه امیر المؤمنین علیه السلام میفرمایند **بل اندمجت علی مکنون علم لو بحت به لاضطربتم اضطراب الارشیه فی الطوی البعیده یعنی علم مکنونی در سینه من است که اگر بروز دهم مضطرب می شوید چنانکه ریسمان دلو در چاه عمیق به تزلزل در می آید در هنگام حرکت دادن.**

و چنین اسراری را که گوشه ای از آن برای خواص شیعه بیان شده، به نصوصی مانند **کتمان سرنا جهاد فی سبیل الله یا من اذاع سرنا کمن قتلنا قتل عمد لا قتل خطاء** امر به کتمان فرموده اند، مگر آنکه زمان آن برسد و مفسرین آن کلام که مشایخ کرام اعلی الله لهم المقام باشند تأویل صحیح آن را مطابق با ضروریات بیان نمایند.

حال در ادامه مطلب خلاصه ای از آنچه مشایخ شیخیه پیرامون حدیث مذکور فرموده اند مینویسم تا موجب بصیرت برادران باشد.

اما فقره مورد نظر از حدیث شریف که پیرامون آن سخن خواهیم گفت، در بحار وارد شده و سند آن توسط صدوقین و مجلسی اول و ثانی تایید شده و مرحوم حاج محمد کریم خان کرمانی اع نیز در فصل الخطاب جلد سوم صفحه 219 روایت میکنند، و حدیث از این قرار است که امام علیه السلام میفرماید **أَنُو عِنْدَ افْتِتَاحِ الصَّلَاةِ ذَكَرَ اللَّهُ وَ ذَكَرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ أَجَعَلَ وَاحِدًا مِنَ الْأُئِمَّةِ نُصَبَ عَيْنِيكَ.** یعنی در هنگام شروع نماز یاد خدا و یاد رسول خدا باش و یکی از ائمه علیهم السلام را مد نظر قرار بده.

ابتدا اینکه ائمه علیهم السلام از فرمایشات خود معانی مختلفی قصد میکنند چنانکه خود فرموده اند **أَنَا نَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ وَ نَرِيدُ مِنْهَا سَبْعِينَ وَجْهًا لَنَا مِنْ كُلِّهَا الْمَخْرَجُ وَ أَحَدِي غَيْرَ مِنْ أَشْيَانِ بِرِ حَقِيقَتِ وَ تَمَامِي وَجْهٍ كَلَامِشَانِ آگَاهِ نِيسْتِ وَ تَنَهَا أَهْلُ هَرِ عَالَمِي يَعْنِي هَرِ طَبَقَهُ أَيِ مِنْ خَلْقَتِ، بِهِ مَقْتَضَايِ خُودِ مِيفَهْمَنْدِ أَنْچِرَا كِهِ أَمَامِ عَلَيْهِ السَّلَامِ بِهِ أَشْيَانِ مِيفَهْمَانْدِ وَ بِهِ مَا فَوْقَ أَنْ آگَاهِي پِيدَا نَمِيفَكَنْدِ. وَ هَمچِنِينِ خَارِجِ مِنْ مَعَانِي بَاطِنِي كَلَامِ دَرِ دَرَجَاتِ وَ مَرَاتِبِ مَخْتَلَفِ، يَكِ مَعْنِي ظَاهِرِي نِيزِ دَارَاسْتِ كِهِ بِقَدْرِ فَهْمِ امْتِثَالِ مَاسْتِ كِهِ هَمَانِ هَمِ مِنْ مَعَانِدِينِ وَ مَنكَرِينِ فِضَائِلِ دُورِ بُوْدِهِ وَ مِنْ فَهْمِ أَنْ مَحْرُومِ اَنْدِ.**

حال قسمت اول نوشتار را به بخش اول حدیث اختصاص میدهم که میفرمایند **وَ اَنْوِ عِنْدَ افْتِتَاحِ الصَّلَاةِ ذِكْرَ اللّٰهِ وَ ذِكْرَ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ بِرَايِ فَهْمِ أَيِ فِقْرَهِ اِبْتِدَا بِاَيِدِ غَرَضِ مِنْ نَمَازِ رَا بِدَانِيمِ وَ دَرِ اَيْنِ مُورِدِ نِيزِ بِهِ اَحَادِيثِ اُئْمَهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامِ رَجُوعِ مِيفَكْنِمِ.**

امام صادق علیه السلام میفرمایند: **اَرَادَ اللّٰهُ اَنْ لَا يَنْسِيَهُمْ ذِكْرَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ فَفَرَضَ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةَ يَذْكُرُونَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ يَنَادُونَ بِاسْمِهِ وَ تَعْبُدُوا بِالصَّلَاةِ وَ ذَكَرَ اللّٰهُ لِكَيْلَا يَغْفَلُوا عَنْهُ فَيَنْسُوهُ فَيُدْرَسُ ذِكْرُهُ.**

یعنی خداوند اراده نمود تا مردم ذکر محمد صلی الله علیه و آله را فراموش نکنند، پس واجب نمود نماز را تا روزی پنج مرتبه او را ذکر کرده و ندا کنند به اسم او تعبید شده اند به نماز و ذکر خداوند تا اینکه غافل از او نشوند که فراموش کنند او را و کهنه شود ذکر او.

و میفرمایند **اَنْ الصَّلَاةَ عَلٰى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مِنْ تَمَامِ الصَّلَاةِ وَ لَا صَلَاةَ لَهُ اِذَا تَرَكَ الصَّلَاةَ عَلٰى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ.**

یعنی: صلوات بر نبی صلی الله علیه و آله از تمام نماز است و برای شخص هرگاه ترك کند صلوات بر پیغمبر صلی الله علیه و آله را نمازی نیست.

و در چندین حدیث نیز به این مضمون فرموده اند که هر چه ذکر پیغمبر صلی الله علیه و آله را در نماز بکنی آن از نماز است، یعنی هر چه ذکر آن حضرت را بکنی از نماز خارج نمیشوی و امثال این حدیث بسیار است.

پس میبینیم که اگر چه ذکر خداوند اصل و اول و اعظم علل است اما ذکر پیامبر صلی الله علیه و آله هم بعد از ذکر خداوند اعظم علل نماز میباشد و به همین خاطر چه در اذان و اقامه و چه در تشهد و سلام، نبوت آن حضرت مقرون به شهادت توحید است چنانکه امام رضا علیه السلام در علل اذان میفرماید: **وَ جَعَلَ بَعْدَ التَّكْبِيرِ الشَّهَادَتَانِ لِأَنَّ أَوَّلَ الْإِيمَانِ هُوَ التَّوْحِيدُ وَ الْإِقْرَارُ لِلَّهِ بِالْوَحْدَانِيَّةِ وَ الثَّانِي الْإِقْرَارُ لِلرَّسُولِ بِالرِّسَالَةِ وَ اَنْ طَاعَتُهُمَا وَ مَعْرِفَتُهُمَا مَقْرُونَتَانِ.**

پس از این جهت در حدیث فقه رضوی نیز فرموده اند **وَ اَنْوِ عِنْدَ افْتِتَاحِ الصَّلَاةِ ذِكْرَ اللّٰهِ وَ ذِكْرَ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ بِرِ هَمِهْ أَهْلِ اسْلَامِ رُوشَنِ اسْتِ كِهِ ذِكْرِ پِيَامْبِرِ (ص) دَرِ نَمَازِ مَوْجِبِ شَرِكِ نِيسْتِ بَلَكِهْ اَزِ عِلَلِ وَ اِغْرَاضِ نَمَازِ اسْتِ كِهِ مَرْدَمِ اَزِ يَادِ پِيَامْبِرِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ غَافِلِ نَشُوندِ، چَرَا كِهِ اَوَّلَا خِداوند چنين امر نموده و هر چه به امر او باشد عبادت اوست و اگر امر و رضای پروردگار بر ذکر**

نبیّش نبود، چنین نمی‌کردیم.

ثانیاً پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله خود فرمود که من أحبني فقد أحب الله ، و من أطاعني فقد أطاع الله و در قرآن کریم میخوانیم مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ وَ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ. و امثال این آیات که نشانگر آن است که آنچه برای پیامبر صلی الله علیه و آله باشد برای خداست و ذکر او همان ذکر خداست، چنانکه در حدیث میخوانیم، اباصلت هروی از امام رضا علیه السلام پرسید: يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ مَا تَقُولُ فِي الْحَدِيثِ الَّذِي يَرَوِيهِ أَهْلُ الْحَدِيثِ أَنَّ الْمُؤْمِنِينَ يَزُورُونَ رَبَّهُمْ مِنْ مَنَازِلِهِمْ فِي الْجَنَّةِ؟ فَقَالَ ع يَا أَبَا الصَّلْتِ - إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى فَضَّلَ نَبِيَّهُ مُحَمَّدًا ص عَلَى جَمِيعِ خَلْقِهِ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الْمَلَائِكَةِ وَ جَعَلَ طَاعَتَهُ طَاعَتَهُ وَ مَبَايَعَتَهُ مَبَايَعَتَهُ وَ زِيَارَتَهُ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ زِيَارَتَهُ فَقَالَ عَزَّ وَ جَلَّ مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَ قَالَ إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ وَ قَالَ النَّبِيُّ ص مَنْ زَارَنِي فِي حَيَاتِي أَوْ بَعْدَ مَوْتِي فَقَدْ زَارَ اللَّهَ وَ دَرَجَةُ النَّبِيِّ ص فِي الْجَنَّةِ أَرْفَعُ الدَّرَجَاتِ فَمَنْ زَارَهُ فِي دَرَجَتِهِ فِي الْجَنَّةِ مِنْ مَنْزِلِهِ فَقَدْ زَارَ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى.

یعنی: یا ابن رسول الله (ص) چه میفرمائی در حدیثی که روایت میکنند آنرا اهل حدیث که مؤمنین میبینند پرورنده خود را از منازل خودشان در بهشت؟ امام علیه السلام فرمود یا ابالصلت بدرستی که خدای تعالی فضیلت داده است نبی خود محمد را صلی الله علیه و آله بر جمیع خلق خود از پیغمبران و ملائکه و قرار داده است طاعت او را طاعت خود و مباحیعت او را مباحیعت خود و زیارت او را در دنیا و آخرت زیارت خود پس فرموده است خدای عزوجل و من يطع الرسول فقد اطاع الله و فرمود ان الذين يبایعونك انما يبایعون الله يد الله فوق ايديهم و پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود هر که زیارت کند مرا در حیات من یا بعد از موت من پس بتحقیق که زیارت نموده است خدا را و درجه پیغمبر صلی الله علیه و آله در جنت ارفع درجات است پس هر که زیارت کند او را در درجه او در جنت از منزل خودش پس بتحقیق که زیارت خدای تبارک و تعالی را نموده است. و از این قبیل آیات و روایات بی شمار است.

نکته دیگر اینکه پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه اطهار علیهم السلام در رتبه عالی خود یک حقیقت و یک نورند و در رتبه تعدد چهارده گانه نیز اجزاء و پاره تن اویند، لذا در ذکر پیامبر صلی الله علیه و آله و صلوات بر او نیز باید آل او را ذکر کنیم و در اذان و اقامه باید شهادت به ولایت بدهیم و در تشهد نیز رخصت وارد شده بلکه مستحب است.

پس ذکر ولایت و ائمه علیهم السلام نیز غیر ذکر خدا و نبی او نیست بلکه کمال ذکر پیامبر صلی الله علیه و آله میباشد و ذکر ایشان نیز موجب شرک نخواهد بود.

ان شاء الله در قسمت بعد به ادامه حدیث شریف میپردازیم...